

Clarificări necesare

„Se poate, oare, concepe o artă care să nu redea în cele mai variate forme aceste vremuri mărețe?”

NICOLAE CEAUȘESCU

Modern și actual sînt două noțiuni care în principiu ar trebui să întretină cele mai strînse relații, cele mai apropiate raporturi, dar în fapt ele nu se suprapun totdeauna. Și aceasta mai întii pentru că și-a făcut loc o opinie, de loc exactă, cu privire la conceptul de „modern”, restrînsă doar la o violentare fără țel și fără consecințe a unor forme estetice unanim acceptate, apoi pentru că se asimilează termenul de modern cu manifestările disperate și exasperate ale unei arte aflată în ceasul sterilității, în fine pentru că se confundă anumite inovații tehnice, de o însemnătate restrînsă, cu o nouitate de substanță. De aici o serie de confuzii, pe care le socotesc grave și vătămătoare, cu privire la sensul ideii de avangardă. Confuzii care permit unor spirite rutiniere să pună din principiu sub semnul întrebării orice încercare de îmbogățire a teatrului, orice nouă achiziție. Confuzii care dau puțința unor condeie să întîmpine fără reacții producțiile îmbătrînite ale scenei, și să suspecteze căutările artei dincolo de orizontul rezolvat al problemelor. Or, adevărul este că există o incompatibilitate fundamentală între gîndirea socialistă și o filozofie a stagnării estetice, că arta decurgînd din formele noastre de viață nu poate fi în nici un caz una canonică, înghețată, academică, intrucît însăși societatea noastră se află într-un continuu proces dialectic, intrucît ea ține pasul cu realitatea, cu mișcarea, fiind prin excelență o orînduire deschisă spre viitor.

De aceea, a investiga serios, profund, cîmpul realităților, impune necesitatea sporirii fondului de mijloace artistice, inventarea unor noi instrumente de analiză și expresie, toate subordonate însă scopului de a reflecta adevărat experiența umană excepțională, pe care o traversăm. Nimeni nu ne va putea convinge că altul decît acesta este și trebuie să fie cursul teatrului. Iată și de ce nu-i posibilă decît o atitudine de maximă receptivitate la orice tendință de a completa alfabetul nostru artistic, de a-l lărgi, de a-l desăvîrși. Iată și de ce datoria noastră e de a respinge un inedit formal, care poate fi adesea o barieră spre înțelegerea contemporaneității, o cale facilă și nocivă de a răspunde necesității de cunoaștere și oglindire a lumii în care trăim.

Tendința de a satura nevoia de înțelegere a universului contemporan prin artificii ni se pare a fi un alt fel de evazionism de la obiectivele artei, o fugă din miezul problemelor, o îndepărtare de la tipologia umană de astăzi, de la răspunsurile și întrebările ei. Unii dintre noi înșeală pe alții și se înșeală pe ei înșiși închipuindu-și că preluînd un inventar de mijloace artistice făurite în cadrul altor mișcări sînt „la zi”. Nimic nu se perimează mai iute ca acest gen de inedit, și, mai cu seamă, nimic nu-i mai străin, mai opus valorii decît preluarea mecanică a unor procedee de care se uzează și se abuzează pe alte meridiane. Să nu uităm că ceea ce înaintea de anii '30 se contopea, în Occident, uneori — și anume spiritul revoluționar și insurecția artistică — se găsește astăzi adesea la poli opuși, iar avangarda este, nu odată, fie purtătoare de cuvînt a unui anarhism, fie a unei gîndiri decapitate, fie a unor stări de disoluție socială.